

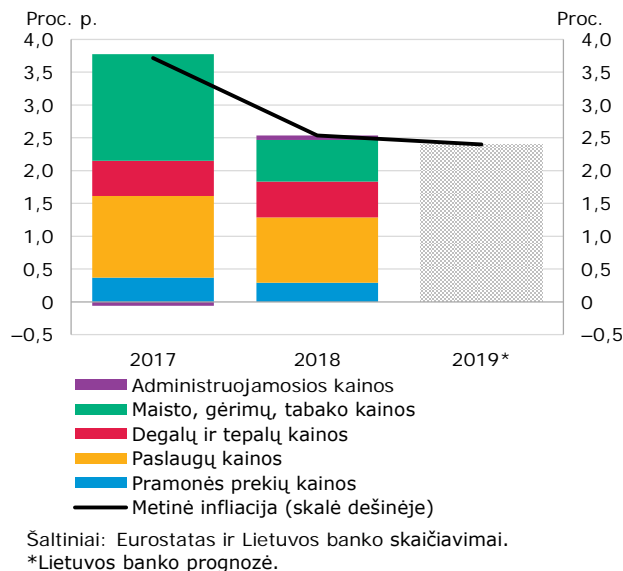
VI. KAINOS

Vidutinė metinė infliacija 2018 m. buvo mažesnė nei 2017 m. ir sudarė 2,5 proc. Didžiausią įtaką kainų augimui Lietuvoje pernai darė gana stabiliai kilusios paslaugų kainos. Pastarosios kartu su pramonės prekėmis jau keletą metų lemia apie pusę visos bendrosios infliacijos. Šių infliacijos kaitos veiksnių raida, tikėtina, neturėtų reikšmingai keistis ir šiemet. Tuo pat metu labiausiai svyruojančių kaitos veiksnių – maisto produktų, degalų ir administruojamųjų kainų – raidos pokyčiai likusią vidutinės metinės infliacijos dalį šiemet galimai lems kiek kitaip nei pernai.

Šiemet maisto kainų raida vartotojams, tikėtina, taps mažiau palanki nei pernai. Pagrindiniai veiksniai, kurie pernai lėmė vis lėčiau kilusias maisto produktų kainas vartotojams buvo daugelio pasaulinių maisto žaliavų padidėjusios atsargos ir pasiūla. Tačiau keletas maisto produktų rūšių – daržovės, grūdiniai produktai – brango sparčiau nei vidutiniu laikotarpiu. Tokiai jų kainų raidai didžiausią įtaką galimai turėjo nepalankios praėjusių metų orų sąlygos. Tačiau pernai vis lėčiau kilusios bendros maisto kainos, pastaruoju metu įgauna pagreitį. Tiesa, nors pernai maisto kainos Lietuvoje didėjo vis lėčiau, apklausos parodė, kad gyventojams kylančios maisto produktų kainos vis dar kelia susirūpinimą (plačiau žr. 5 intarpą).

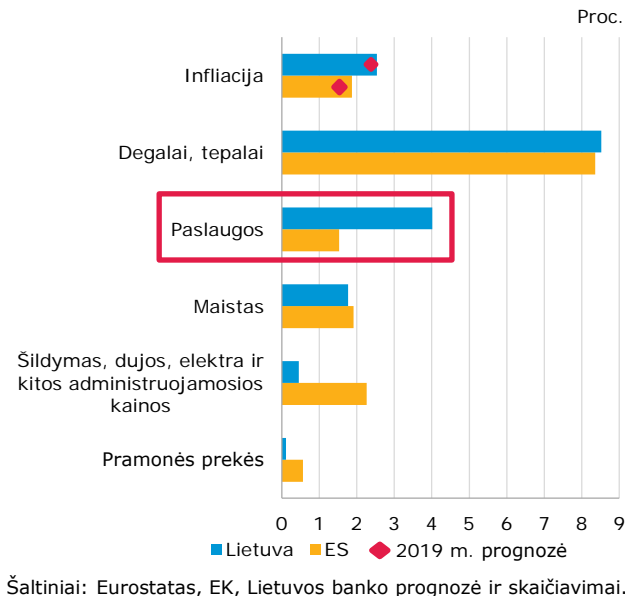
Lietuvoje infliaciją labai didina paslaugų kainos.

17 pav. Infliacija pagal SVKI ir jos kaitos veiksniai

Įtampa darbo rinkoje yra pamatinis veiksnys, lemiantis didesnę infliaciją Lietuvoje nei ES.

18 pav. Kainų pokyčiai ES ir Lietuvoje 2018 m.

Tikėtina, kad mažesnių naftos žaliavų kainų poveikį vartotojams šiemet gali nustelbti kylančios kitų energijos produktų kainos. Remiantis įvairių tarptautinių organizacijų vertinimais, šiemet naftos kaina eurais turėtų būti vidutiniškai dešimtadaliu mažesnė nei pernai. Tą gali lemti didesnė, nei buvo tikėtasi, naftos pasiūla iš Irano ir didėjanti naftos žaliavų gavyba JAV. Tačiau tikėtiną mažesnę naftos kainų poveikį infliacijai iš dalies atsvers brangesnių dujų ir elektros poveikis (plačiau žr. 2 intarpą).

Kylančios paslaugų kainos turėtų ir toliau būti pagrindinis infliacijos veiksnys. Tebevyraujant įtampai darbo rinkoje, numatoma, kad sparčiai didės darbo sąnaudos, kurių dalis neretai yra perkeliama į kainas. Tai daugiausia lemia ir spartų paslaugų kainų kilimą. Kita vertus, nors paslaugos tampa brangesnės, sparčiau nei paslaugų infliacija didėjančios gyventojų pajamos lemia tai, kad gyventojai gali įpirkti daugiau paslaugų. Tiesa, paslaugos Lietuvoje brangsta sparčiau nei vidutiniškai ES. Pavyzdžiui, pernai Lietuvoje paslaugų kainos pakilo apie 2,5 karto daugiau nei vidutiniškai ES. Spartus paslaugų kainų augimas buvo ir pagrindinė didesnės 0,6 proc. p. nei ES Lietuvos vidutinės metinės infliacijos priežastis (žr. 18 pav.). Šiais metais atotrūkis tarp Lietuvos ir ES vidutinės metinės infliacijos turėtų būti panašus, nes nenumatoma reikšmingų Lietuvos darbo rinkos ir paslaugų kainų raidos pokyčių. Lietuvos bankas prognozuoja, kad šiemet infliacija bus panaši kaip ir pernai ir sudarys 2,4 proc. Toks tempas Lietuvai, kaip Vakarų Europos šalis ekonomiškai besivejančiai šaliai, yra tvarus.